

Nr 39

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

I en den 26 mars 1965 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 131, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623).

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen framläggs förslag till bestämmelser som förenklar förfarandet vid rättelse av felaktigheter i taxering för inkomst eller förmögenhet som beslutats av taxeringsnämnd. Förslaget innebär att lokal skattemyndighet och i visst fall även annan myndighet som handhar längdföring får möjlighet att rätta i förslaget närmare angivna uppenbara felaktigheter i sådan taxering.

De nya bestämmelserna är avsedda att kunna tillämpas redan innevarande år.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag till Förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)

Härigenom förordnas, *dels* att rubriken närmast före 59 § taxeringsförordningen den 23 november 1956¹ skall lyda »VIII. Om taxeringsnämndernas verksamhet m. m.» *dels* att i nämnda förordning skall införas en ny paragraf, 72 a §, av nedan angiven lydelse.

72 a §.

Har taxering för inkomst eller förmögenhet som beslutats av taxeringsnämnd icke införts i taxeringslängd inom föreskriven tid eller har sådan taxering införts för annan än den taxeringen avsett eller eljest uppenbarli-

¹ Rubrikens nuvarande lydelse: VIII. Om taxeringsnämndernas verksamhet.

gen införts felaktigt i taxeringslängd, må den myndighet som ombesörjt längdföringen besluta om rättelse av taxeringslängden i denna del.

Har taxering av fysisk person eller dödsbo för inkomst eller förmögenhet som beslutats av taxeringsnämnd blivit oriktig till följd av

1) uppenbar felräkning eller uppenbart felaktig överföring av belopp i deklaration,

2) uppenbar felaktighet i fråga om belopp som anger fastighets taxeringsvärde eller avdrag som medgives skattskyldig utan särskild utredning,

3) uppenbar felaktighet i fråga om allmänt avdrag, vars rätta belopp framgår av debitering, eller avdrag för premier och andra avgifter, som avses i 46 § 2 mom. första stycket 3) kommunalskattelagen eller motsvarande avdrag enligt 4 § 1 mom. andra stycket förordningen om statlig inkomstskatt eller avdrag enligt 46 § 3 mom. nämnda lag eller 4 § 2 mom. nämnda förordning eller i fråga om Ortsavdrag,

må den myndighet som har att ombesörja längdföring av taxeringen, om ej särskilda skäl föranleda att prövningsnämnden bör avgöra frågan, besluta om rättelse i denna del därest rättelse ej medför höjning av den beskattningsbara inkomsten.

Efter utgången av mars månad året efter taxeringsåret må rättelse enligt denna paragraf beslutas endast om anmärkning i fråga om felaktighet av den art som denna paragraf avser dessförinnan gjorts hos den som har att besluta om rättelsen.

Innan rättelse beslutas skall, om detta ej är överflödigt, yttrande inhämtas från taxeringsnämndens ordförande.

Beslutas rättelse eller vägras rättelse som den skattskyldige yrkat, skall, om detta ej är uppenbart överflödigt, beslutet inom två veckor tillställas den skattskyldige i den ordning som i 69 § 4 mom. andra stycket föreskrives i fråga om underrättelse beträffande taxeringsnämnds beslut.

Talan mot beslut i fråga om rättelse enligt denna paragraf må ej föras särskilt. Talan mot taxeringen må även i den del beslutet avser föras hos prövningsnämnden i den ordning som föreskrives i 74, 76, 100 och 101 §§.

Närmare föreskrifter om förfarandet vid rättelse enligt denna paragraf meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Till utskottet har hänvisats den i anledning av propositionen väckta motionen II: 902 av herr Sjöholm m. fl., vari hemställts, att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 hos Kungl. Maj:t anhåller om sådant tillägg till föreslagen förordning att däri innefattas också möjlighet till rättelse av uppenbart fel i samband med allmän och särskild fastighetstaxering på sätt och i omfattning som i 72 a § första stycket samt andra stycket första punkten avses.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 468 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 567 av fröken *Elmén m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning på sätt i motionerna anförts och för-

slag till riksdagen om åtgärder syftande till att förbättra den enskildes rätts-säkerhet i skatteärenden;

2) de likalydande motionerna I: 477 av herrar *Risberg* och *Strandberg* samt II: 580 av herrar *Nordgren* och *Petersson*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att kostnader för deklara-tionshjälp samt för erforderlig hjälp vid tvister och mål rörande beskattning skall anses såsom kostnad för intäktens förvärvande för såväl fysisk som juridisk person samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext;

3) de likalydande motionerna I: 478 av herr *Schött* samt II: 564 av herrar *Bengtson* i Solna och *Nordgren*, vari hemställts,

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att dels frågan om auktorisation av deklara-tionsupprättare tages upp till prövning,

dels informationen till deklara-nterna effektiviseras genom bättre utnyttjande av film och TV,

dels ock deklara-nternas arbete underlättas genom att erforderliga blanketter tillhandahållas i god tid»; ävensom

4) de likalydande motionerna I: 608 av herrar *Johan Olsson* och *Svanström* samt II: 364 av herr *Elmstedt*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en allsidig och skyndsamt utredning beträffande möjligheterna att underlätta för den enskilde skattebetalaren att fullgöra sin deklara-tions- och uppgiftsskyldighet samt beträffande formerna för en intensifierad upplysningsverksamhet kring hithörande frågor i enlighet med vad i motionerna anförts.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 38 har riksdagen vid vårsessionen beslutat uppskjuta behandlingen av föreliggande proposition jämte de vid riksdagens början väckta motionerna till innevarande års höst-session.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 477, II: 364, II: 564, II: 567 och II: 902.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Inledning, s. 3—4.

Gällande bestämmelser, s. 4—6.

Frågans bakgrund och allmän motivering, s. 7—42.

Specialmotivering, s. 42—48.

Hemställan, s. 48.

Motionerna

Motionärerna i *motionerna I: 468* och *II: 567* framhåller att enligt deras mening rättssäkerhetsfrågorna i skatteärenden ännu inte lösts på ett i allo tillfredsställande sätt. Genom den ökade komplexiteten i skattelagarna ökar riskerna för rättsförluster för den enskilde.

Om rättsskyddet inte upprätthålls, minskar medborgarnas respekt för skattelagstiftningen och detta reducerar möjligheterna att uppnå en väl fungerande taxeringskontroll.

Motionärerna understryker att justitieombudsmannen i ett remissyttrande till 1964 års bevillningsutskott framhållit att han »mycket ofta iakttagit brister» i tillämpningen av taxeringsförordningens bestämmelser om kommunikation mellan taxeringsnämnderna och de skattskyldiga och att han funnit sig »föranlåten att ägna förevarande spörsmål särskild uppmärksamhet». Enligt motionärerna bör gällande tillämpningsföreskrifter på förevarande område därför snarast överses.

Omsorgen om den enskildes rättssäkerhet sträcker sig i straffprocessen väsentligt längre än i taxeringsförfarandet. Trots att både åklagaren i straffprocessen och taxeringsintendenten, kronoombudet och taxeringsassistenten i taxeringsförfarandet har att tillämpa objektivitetsprincipen, d. v. s. också anmäla de fakta som är gynnsamma för den misstänkte, resp. den skattskyldige, har åklagarens principiellt opartiska ställning ansetts inte erbjuda ett tillräckligt rättsskydd i straffprocessen. Den misstänkte har rätt att biträdas av försvarare och om han själv inte utsett sådan skall rätten förordna offentlig försvarare för den misstänkte. Tillskapandet av en särskild befattningshavare med uppgift att bevaka den enskildes rätt i skatteärenden gentemot taxeringsintendenten skulle, menar motionärerna, utgöra ett från rättsvärnets synpunkt värdefullt komplement till reglerna att det allmännas representant *ex officio* skall verka till de skattskyldigas fördel.

Motionärerna förordar vidare tillsättandet av en särskild tjänst vid JO-ämbetet för prövning av skatteärenden och anser att regler bör införas som medger rätt för enskild att erhålla kostnadsersättning av allmänna medel i förvaltningsärenden.

Avslutningsvis framhåller motionärerna att de områden, där ett fortsatt reformarbete är angeläget, visserligen är föremål helt eller delvis för utredningsarbete. Enligt motionärerna skulle dock den enskildes ställning i skatteärenden bättre och mer koncentrerat belysas av en utredning än — såsom nu är fallet — genom en uppdelning av delfrågor på flera olika utredningar. Den av motionärerna förordade utredningen bör få i uppdrag dels att — i syfte att få en samlad bedömning av den enskildes rättsskydd i skattefrågorna — bereda det material som andra aktuella utredningar förebragt,

dels att undersöka områden i detta problemkomplex som ännu ej utretts på ett tillfredsställande sätt.

Motionärerna i *motionerna I: 477* och *II: 580* framhåller att det — för att nedbringa antalet avvikelser som beror på felräkning respektive misstolkning av gällande bestämmelser — torde vara av intresse att den deklARATIONSSKYLDIGE anlitar sakkunnig hjälp vid deklarationens upprättande. Fler-talet deklareranter tycks emellertid anse utgiften för anlåtande av kunnig hjälp onödig eftersom kostnaden inte är avdragsgill. Det torde vara ett berättigat krav att kostnaden för medhjälp vid deklarations upprättande får avdragas av såväl fysisk som juridisk person som en kostnad för intäktens förvärvande. Samma sak bör enligt motionärerna gälla den kostnad en skattskyldig kan åsamkas till följd av att han anser sig böra anlita biträde i en taxeringsprocess.

I *motionerna I: 478* och *II: 564* framhålles att allt fler skattskyldiga, till följd av att deklARATIONSFÖRFARANDET numera blivit alltmer komplicerat, söker hjälp hos s. k. deklARATIONSHYRÅER. Det är emellertid inte lätt för den hjälpsökande att bedöma vederbörandes kvalifikationer. Under sådana förhållanden framstår det enligt motionärernas mening som angeläget att för kvalificerade deklARATIONSUPPRÄTTARE inrätta någon form av officiell auktorisation.

Även om en tänkt auktorisation kom till stånd, skulle emellertid antalet experter som kan bistå den skattskyldige vara otillräckligt. Som en komplettering skulle det därför vara önskvärt att statsverket låt inspela en film, avsedd för TV, om deklarationens upprättande, vilken film skulle rikta sig till löntagare.

Även för den som anser sig kunna upprätta sin deklaration på egen hand, skulle arbetet på flera sätt kunna underlättas. Erforderliga blanketter ändras praktiskt taget varje år antingen på grund av nya författningar eller därför att myndigheterna önskar ytterligare upplysningar av den skattskyldige. Det får då anses vara ett berättigat krav att dessa blanketter tillhandahållas i god tid. Särskilt berättigat är detta krav när en helt ny blankett införes.

Liknande synpunkter framföres i *motionerna I: 608* och *II: 364*. Motionärerna anser att det föreligger ett stort behov av en generell upplysningsverksamhet från skattemyndigheternas sida gentemot medborgarna och ifrågasätter om inte nya vägar bör prövas för denna verksamhet och större resurser satsas på densamma. Vid sidan härav torde emellertid ett växande behov av individuell vägledning för den skattskyldige finnas. I praktiken visar det sig nämligen att de informationsvägar som taxeringsförordningen anvisar ter sig svårtillgängliga för den enskilde, främst därför att taxeringsnämndsordförandena liksom tjänstemän vid häradsskrivarkontor och prövningsnämndskanslier av honom uppfattas som »parter i målet». Möjlighete-

terna att hos riksskattenämnden erhålla förhandsbesked torde — på grund av de därmed förenade kostnaderna — företrädesvis vara reserverade för större och tvistigare skattefrågor, varför denna informationsväg torde sakna betydelse för den mer vardagligt betonade rådgivningen.

Ett av de huvudargument som allmänna skatteberedningen hade för sitt förslag var det nuvarande skattesystemets svåröverskådlighet och tungroddhet ur administrativ synpunkt. Då beredningens förslag till förenkling av skattesystemet nu förefaller att skjutas på framtiden och det befintliga skattesystemet i avvaktan på en enhetlig reform förses med flera provisorier, finns det enligt motionärernas mening särskild anledning att förbättra informationen till den enskilde skattebetalaren.

Motionärerna i *motionen II: 902*, slutligen, anser förslaget i propositionen så till vida bristfälligt att det förenklade systemet inte avses bli tillämpligt med avseende å allmän och särskild fastighetstaxering. I samband med företagen omgestaltning av fastighetslängden har ett särskilt starkt behov av möjligheter till förenkling av rättelseförfarandet i fråga om uppenbara fel vid fastighetstaxering redan anmält sig. Den nya utformningen av fastighetslängden förutsätter begagnandet av ett kodsysteem, och varje felaktighet vid användandet av detta får mer eller mindre omfattande konsekvenser som direkt medför att taxeringen blir i ett eller annat avseende felaktig.

En önskvärd förenkling av taxeringsförfarandet bör enligt motionärernas mening innesluta ett så omfattande handläggningsområde som möjligt under förutsättning av att förenklingsreglerna är anpassbara till handläggningsförfarandet. Så är förhållandet i fråga om fastighetstaxeringen.

Utskottet

Felaktigheter i taxeringar som fastställt av taxeringsnämnd eller fastighetstaxeringsnämnd kan enligt gällande taxeringsförordning i princip rättas endast genom besvär till prövningsnämnden resp. fastighetsprövningsnämnden eller mellankommunala prövningsnämnden. En viss möjlighet att rätta felaktigheter i taxeringar föreligger enligt 45 § 3 mom. och 76 § 3 mom. taxeringsförordningen, vari uttalas att felaktigheter, som inte omedelbart kan rättas »i vederbörlig ordning», utan dröjsmål skall anmälas till taxeringsintendenten i länet. Med rättelse »i vederbörlig ordning» förstås att felaktigheter i fråga om inkomst- och förmögenhetstaxering samt i fråga om allmän fastighetstaxering, vilka uppmärksammas av den lokala skattemyndigheten, skall kunna rättas av taxeringsnämnden resp. fastighetstaxeringsnämnden. Förutsättningen för att en sådan rättelse skall komma till stånd är att nämnden inte avslutat sitt arbete för taxeringsåret. Enär så sker relativt tidigt — i fråga om taxeringsnämnd senast den 30 juni samt i fråga om fastighets-

taxeringsnämnd den 25 mars i länen och den 15 juni i Stockholm — och felaktigheter i allmänhet inte upptäckts förrän efter taxeringsperiodens slut, har sistnämnda rättelseinstitut endast en begränsad betydelse.

Rättelse av felräkning, misskrivning eller annan uppenbar felaktighet i en taxering, som åsatts av taxeringsnämnd, kan således för närvarande i regel vinnas endast genom besvär till prövningsnämnden. Sådana besvär kan enligt 87 § taxeringsförordningen avgöras som enmansmål, dvs. av ordföranden i nämnden ensam. Detta förfarande, som tillämpats sedan den 1 januari 1958, har givetvis inneburit en avsevärd förenkling. Senare års erfarenhet har emellertid visat att också systemet med enmansmål är alltför omständligt och tidskrävande i fråga om rättelse av uppenbara taxeringsfel.

Mot bakgrunden härav och med hänsyn till att genom eftergranskning av taxeringsnämndernas arbete efter taxeringsperiodens slut årligen brukar framkomma ett inte ringa antal felaktigheter av teknisk och annan natur måste förslaget i propositionen om ett förenklat rättelseförfarande hälsas med tillfredsställelse. Utskottet finner reglerna väl ägnade att tillgodose de skattskyldigas berättigade krav att erhålla snabb rättelse av uppenbara felaktigheter i taxeringen men vill — i likhet med departementschefen — understryka, att det nya rättelseförfarandet måste ses utslutande som en ersättning för självrättelse från taxeringsnämnds sida. Från rättssäkerhetssynpunkt framstår det som särskilt angeläget att det föreslagna rättelseinstitutet begränsas till helt uppenbara fel. Därför bör — såsom också förutsattes i propositionen — innan felaktigheter avhjälpas samråd i stor utsträckning ske mellan den lokala skattemyndigheten och vederbörande taxeringsnämndsordförande. Felaktigheter, vilkas bedömande fordrar tolkning av författningsbestämmelser, bör, såsom hittills, avhjälpas genom besvär till prövningsnämnden. Eljest kan den nuvarande instansordningen komma att brytas och fara för kompetenskonflikter uppkomma.

I motionen II: 902 av herr Sjöholm m. fl. har yrkats lagstiftning av innebörd att uppenbara felaktigheter i samband med allmän och särskild fastighetstaxering innefattas i det föreslagna rättelseförfarandet. Motionärerna har till stöd för sitt yrkande framhållit, att i samband med företagen omgestaltning av fastighetslängden ett starkt behov av möjligheter till förenkling av rättelseförfarandet redan anmält sig. Den nya utformningen av fastighetslängden förutsätter begagnandet av ett kodsystém, och varje felaktighet vid användandet av detta får mer eller mindre omfattande konsekvenser som direkt medför att taxeringen blir i ett eller annat avseende felaktig.

Centrala folkbokförings- och upphördsnämnden har i skrivelse till riksskattenämnden i juni 1965 uppgivit att de fastighetslängder i Stockholms och Östergötlands län, som under år 1965 skall användas för fortsatt ADB-uppläggning, visat sig innehålla talrika fel, bl. a. med avseende å åsatt skattepliktscod. Enär det kunde antagas att dylika fel var allmänt förekommande och hos vissa taxeringsintendenter yppats skiljaktiga meningar rörande be-

hovet av och metodiken vid rättelse av förekommande fel, har centrala folkbokförings- och uppborrdnsnämnden hemställt, att riksskattenämnden måtte lämna erforderliga anvisningar hur fel vid längdföringen av 1965 års allmänna fastighetstaxering skall behandlas.

Riksskattenämnden har med anledning härav i anvisningar, vilka utfärdats i september i år, meddelat, att fel av rent teknisk art och sådana fel, där en jämförelse mellan anteckningarna på deklarationen och i längden otvetydigt ger vid handen, att fråga allenast är om ett felaktigt eller ofullständigt införande i längden, torde kunna rättas annorledes än genom beslut av fastighetsprövningsnämnd utan risk för att den skattskyldiges rättssäkerhetsintresse trädes för när. Dylika fel bör därför i samråd med lokal skattemyndighet förtecknas och överlämnas till den lokala skattemyndigheten för att rättas genom dennas försorg. Det föreslagna rättelseförfarandet bör enligt riksskattenämndens mening inskränkas till att avse åtgärder av betydelse för ADB-uppläggningsen. I fråga om felaktigheter av annan art bör det ankomma på taxeringsintendent att hos fastighetsprövningsnämnd göra framställningar om de åtgärder som erfordras för åstadkommande av en med skatteförfattningarna överensstämmande, jämn och likformig taxering.

De felaktigheter i fråga om fastighetstaxering vilka motionärerna vill inbegripa i ett förenklat rättelseförfarande tycks i huvudsak vara sådana, som enligt den berörda riksskattenämndsanvisningen bör kunna avhjälpas enligt ett dylikt rättelseförfarande. Motionärernas krav kan således med denna anvisning anses i huvudsak tillgodosett. Anledningen till att man i propositionen i ett förenklat förfarande inte velat generellt inbegripa vare sig allmän eller särskild fastighetstaxering torde vara fastighetstaxeringens speciella karaktär och hänsynen till den skattskyldiges rättssäkerhetsintresse.

Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionen II: 902.

Utskottet övergår härefter till att behandla de vid riksdagens början väckta motionerna.

I de likalydande motionerna I: 468 av herr Holmberg m. fl. och II: 567 av fröken Elmén m. fl. har framställts yrkande om utredning och förslag till åtgärder ägnade att förbättra den enskildes rättssäkerhet i skatteärenden.

Under det senaste decenniet har frågan om den enskildes rättsskydd i bl. a. taxeringsprocessen varit föremål för uppmärksamhet i skilda sammanhang. Samtidigt med att åtgärder i olika hänseenden vidtagits för att förstärka effektiviteten i taxeringsarbetet har också en rad beslut fattats i syfte att förbättra den skattskyldiges ställning i taxeringsprocessen. Enligt utskottets mening har emellertid rättssäkerhetsfrågorna i skatteärenden ännu inte lösts på ett fullt tillfredsställande sätt. I en tid, då beskattningsreglerna är mer komplicerade än någonsin tidigare, är det av utomordentlig vikt att skattelagarna utformas och tillämpas på ett sådant sätt att den enskildes rättssäkerhet inte äventyras. Särskilt i fråga om tillämpningen av gällande bestäm-

meler torde för närvarande råda avsevärda brister. Detta framgår för övrigt av ett remissyttrande, som justitieombudsmannen i anledning av väckta motioner avgav till 1964 års bevillningsutskott, därvid han bl. a. framhöll, att han vid prövning av klagomål och vid inspektioner »mycket ofta iakttagit brister» i fråga om taxeringsprocessen i lägsta instans. Denna justitieombudsmannens erfarenhet tyder enligt utskottets uppfattning på att åtskilligt återstår att göra innan den enskildes rättssäkerhetsintresse kan anses fullt tillgodosett.

Motionärerna har anvisat olika vägar för en fortsatt reformverksamhet. För att komma till rätta med bristerna i taxeringsprocessen i lägre instans bör enligt deras mening gällande tillämpningsföreskrifter snarast överses. Vidare bör till länsstyrelserna knytas en särskild befattningshavare med uppgift att bevaka den skattskyldiges rätt gentemot taxeringsintendenten och vid JO-ämbetet tillsättas en befattningshavare med uppgift att pröva utslutande skatteärenden. Bland andra lämpliga åtgärder nämner motionärerna införandet av regler om rätt till ersättning av allmänna medel för kostnader i taxeringsprocess.

Utskottet delar motionärernas uppfattning och tillstyrker således att den föreslagna utredningen kommer till stånd. Vissa av de åtgärder som motionärerna förordat har redan behandlats eller kommer att helt eller delvis behandlas av olika utredningar. Andra angelägna fält ligger emellertid utanför slutfört eller planerat utredningsarbete. Enligt utskottets uppfattning bör problemen i fråga om den enskildes ställning i skatteärenden bättre och mer koncentrerat kunna belysas av *en* utredning med denna speciella uppgift än genom en uppdelning av delfrågor inom detta problemkomplex på flera olika utredningar.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till utredningsyrkandet i motionerna I: 468 och II: 567.

I motionerna I: 477 av herrar Risberg och Strandberg samt II: 580 av herrar Nordgren och Petersson har yrkats lagstiftning av innebörd att kostnader för deklarationshjälp och rättegångskostnader i skattemål skall utgöra vid taxeringen avdragsgilla kostnader för intäkternas förvärvande för såväl fysisk som juridisk person.

Frågan om avdrag för deklarations- och fullföljds-kostnader hänger enligt utskottets mening intimt samman med spørsmålet om ersättning av statsmedel för kostnader i taxeringsmål. I den svenska förvaltningsprocessen gäller för närvarande som allmän regel att sådan ersättning inte utgår. Taxeringsförordningen saknar sålunda helt bestämmelser av denna art. Emellertid har — som framgår av det föregående — besvärssakkunniga framlagt förslag till regler om viss rätt för enskild part till ersättning av allmänna medel för särskilda kostnader, vilka han ådragit sig vid fullgörandet av sina utredningsplikter i ett förvaltningsärende.

Enligt utskottets mening bör den proposition, som på grundval av besvärss-

sakkunnigas arbete kan komma att föreläggas riksdagen, avvaktas innan ställning tas till frågan om avdrag för kostnader för deklarationshjälp och för rättegångskostnader i taxeringsmål.

Utskottet avstyrker således bifall till motionerna I: 477 och II: 580.

Utskottet har slutligen att taga ställning till de utredningsyrkanden i motionerna I: 478 av herr Schött samt II: 564 av herrar Bengtson i Solna och Nordgren ävensom i motionerna I: 608 av herrar Johan Olsson och Svanström samt II: 364 av herr Elmstedt, vilka samtliga syftar till att genom upplysning och annorledes underlätta de skattskyldigas fullgörande av deklara-tions- och uppgiftsskyldighet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att man på allt sätt bör underlätta deklara-tionsarbetet för de skattskyldiga. Ett gott taxeringsresultat förutsätter insikter i deklara-tionsförfarandet och åtminstone elementära kunskaper i skattelagstiftningen hos deklara-nterna. Detta i sin tur förutsätter såväl att generell upplysningsverksamhet äger rum som att de skattskyldiga får individuell vägledning i hithörande frågor. Vad först angår den generella upplysningsverksamheten vill utskottet erinra om de särskilda upplysnings-broschyrer som statsverket — i syfte att orientera de skattskyldiga om gäl-lande skattebestämmelser — sedan gammalt kostnadsfritt tillhandahåller och som är avsedda att komplettera de i deklara-tionsblanketterna inskrivna anvisningarna till ledning för fullgörandet av deklara-tionsskyldigheten. Upp-lysningsverksamhet bedrivs också av olika taxeringsmyndigheter, varjämte som bekant näringsorganisationer, tidningar, banker m. fl. står till tjänst med lättfattlig skatteinformation. Även för den individuella upplysningsverk-samheten är enligt utskottets mening sörjt genom den skattskyldiges möjlig-heter att erhålla råd och upplysningar av personal på länsstyrelser och hä-radsskrivarkontor m. m. samt genom möjligheten att erhålla förhandsbe-sked från riksskattenämnden. Som motionärerna framhållit är det emeller-tid — med det komplicerade skattesystem vi numera har — angeläget att alla möjligheter till vägledning i skattefrågor tillvaratages i största möjliga ut-sträckning. Inte minst torde information via massmedia, särskilt genom ra-dio och television, ha en avsevärd funktion att fylla.

Vad härefter angår tillhandahållandet av erforderliga blanketter vill ut-skottet som sin uppfattning uttala att dylikt tillhandahållande oftast torde ske så snart det över huvud taget är möjligt. I de fall då en lagstiftningsänd-ring görs sent på hösten kan det givetvis vara svårt för riksskattenämnden att tillhandahålla nya blanketter redan *i god tid* före den 15 februari.

I detta sammanhang vill utskottet upplysa om att postverket vid 1966 års taxering kommer att tillhandahålla deklara-tionsblanketter på ett stort an-tal postkontor i landsorten.

Med hänsyn till det anförda och då enligt utskottets mening en officiell auktorisation av deklara-tionsupprättare från flera synpunkter framstår som

olämplig anser utskottet sig inte kunna biträda utredningsyrkandena i motionerna I: 478 och II: 564 samt I: 608 och II: 364.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 131 och med avslag å motionen II: 902 av herr Sjöholm m. fl. — antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623);

B) att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 468 av herr Holmberg m. fl. och II: 567 av fröken Elmén m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till riksdagen om åtgärder syftande till att förbättra den enskildes rättssäkerhet i skatteärenden;

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 477 av herrar Risberg och Strandberg samt II: 580 av herrar Nordgren och Petersson,

2) de likalydande motionerna I: 478 av herr Schött samt II: 564 av herrar Bengtson i Solna och Nordgren,

3) de likalydande motionerna I: 608 av herrar Johan Olsson och Svanström samt II: 364 av herr Elmstedt, ävensom

4) motionen II: 902 av herr Sjöholm m. fl.,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 4 november 1965

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Stefanson*, Yngve Nilsson, Tage Johansson, Lundström, Enarsson, Hellebladh, Paul Jansson, Sundin* och Arne Pettersson*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Vigelsbo, Asp*, Eriksson i Bäckmora, Andersson i Essvik, Kristenson*, Larsson i Umå*, Nyström*, Sterne och Björkman.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *John Ericsson, Tage Johansson, Hellebladh, Paul Jansson, Arne Pettersson, Brandt, Asp, Andersson* i Essvik, *Kristenson* och *Nyström*, vilka dels ansett, att det avsnitt av utskottets yttrande, som börjar på s. 8 rad 6 nedifrån med »Enligt utskottets» och slutar på s. 9 med »och II: 567.», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Bland viktigare sådana beslut må särskilt nämnas inrättandet av riksskattenämnden, införande av den nya stadgan för kammarrätten samt framför allt 1956 års taxeringsreform, vars främsta målsättning var att — jämtes med en effektivisering av taxeringsarbetet — öka den skattskyldiges rättsskydd i taxeringsprocessen. Även för närvarande försiggår ett reformarbete som kan väntas resultera i beslut av avsevärd betydelse för rättssäkerheten i förvaltningsärenden. Sålunda har besvärssakkunniga i sitt betänkande »Lag om förvaltningsförfarandet (SOU 1964: 27)» framlagt förslag till bestämmelser om bl. a. förvaltningsärendens handläggning i första instans, om besvär förfarandet, om särskilda rättsmedel och om kostnad i förvaltningsärenden. Förslaget, som för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, torde, därest det genomföres, komma att i väsentlig utsträckning tillgodose önskemål av den art som motionärerna framfört. Utskottet vill också erinra om 1963 års JO-utredning, vilken har till uppgift att överväga möjligheterna att genom förstärkning av JO-ämbetet minska riskerna för rättsintrång inom olika ämnesområden. Utredningen har i sitt arbete, som för övrigt slutförs i dagarna, prövat frågan om ombudsmannaämbetenas lämpligaste organisation och verksamhetsformer. Därvid torde utredningen också — inom ramen för utredningsdirektiven — ha beaktat de skattskyldigas intresse av att få sina tillbörliga krav på rättsskydd i skatteärenden uppfyllda. Stor betydelse i förevarande sammanhang torde även kunna tillmätas arbetet inom förvaltningsdomstolskommittén, som har att utreda frågan om den administrativa rättsskipningens omfattning och organisation, samt landskontorsutredningens överväganden rörande taxerings- och uppbörsorganisationen.

Enligt utskottets mening är det uppenbart att de resultat, som kan komma att framgå av sålunda slutfört eller pågående utredningsarbete, är av den största betydelse för ett riktigt ställningstagande till frågan om och i vad mån den av motionärerna begärda särskilda utredningen kan anses erforderlig.

Härutöver vill utskottet framhålla följande. Utskottet har tidigare upprepade gånger — senast i betänkande nr 61 till förra årets riksdag — uttalat att taxeringsförordningens regler för taxeringsprocessen enligt utskottets mening måste anses fullt tillfredsställande från rättssäkerhetssynpunkt och att, i den mån brister i taxeringsnämndernas handläggning av skatteären-

den framkommit, detta berott på att bestämmelserna inte rätt tillämpats. Av det remissyttrande, som justitieombudsmannen avgav till 1964 års bevillningsutskott, framgår att — enligt hans erfarenhet — utvecklingen i dessa hänseenden går i en för de skattskyldiga klart gynnsam riktning.

Vad särskilt angår motionärernas önskemål om tillsättandet av en särskild befattningshavare med uppgift att bevaka de skattskyldigas rätt gentemot taxeringsintendenten vill utskottet erinra om bestämmelsen i 1 § taxeringsförordningen att inkomst- och förmögenhetstaxering skall ske i överensstämmelse med skatteförfattningarna och med iakttagande av att taxeringarna blir i möjligaste måtto likformiga och rättvisa. Taxeringsintendenten har enligt särskild föreskrift i 17 § taxeringsförordningen att verka för att taxeringarna blir likformiga och rättvisa, och enligt 101 § äger han i vissa fall anföra besvär till den skattskyldiges förmån. Vidare må erinras om att enligt 86 § taxeringsförordningen prövningsnämnden äger rätt att åsätta en lägre taxering än som yrkats av någondera parten. Granskning av deklARATIONER och prövning av besvär skall sålunda ske objektivt och med beaktande av såväl de skattskyldigas som det allmännas intressen.

Slutligen vill utskottet framhålla, att förslaget i den förevarande propositionen med största sannolikhet kommer att innebära att de s. k. enmansmålen i prövningsnämnderna kraftigt minskar i antal. Därmed torde taxeringsintendentens möjligheter att verka till förmån för de skattskyldiga komma att öka.

Med det anförda anser utskottet sig böra avstyrka bifall till motionerna I: 468 och II: 567.»

dels ock ansett, att utskottet under punkten B) bort hemställa,

att de likalydande motionerna I: 468 av herr Holmberg m. fl. och II: 567 av fröken Elmén m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.